

GRØN TUR (5 km – 1½ time)

Udgangspunktet for den grønne sti er campingpladsen eller parkeringspladsen overfor.

13. Løvtræblandskov

Skov med eg, bøg, ask og avnbøg. Eg er den træart der trives bedst på den tunge, stive lerjord i Trelde.

14. Ædelgran der forynger sig selv

De ældste ædelgraner er fra 1920. Disse gamle træer har spredt frø, og man ser nu grupper af yngre træer og helt nyspirede planter under de gamle træer.

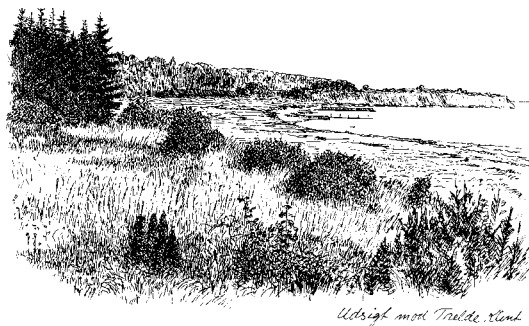
15. Kristtorn

Denne stedsegrønne busk med de røde glinsende bær ses mange steder. Den formerer sig både ved rodsrud og ved bærrene.

16. Lillebæltkysten

Kysten har en særlig geologi, idet jorden består af lillebælt-ler, også kaldet plastisk ler. I fugtige perioder bliver leret flydende, og det ses hvordan afsnit af skrænten med hele træer skrider ned på stranden.

Skræntens højde falder efterhånden som man nærmer sig Kasserodde. Der er udsigt til Nordfyn og Æbelø mod øst.

17. Kanonstilling

Fundamentet fra en kanonstilling der var en del af den tyske værne-magts kystartilleri.

18. Trolde skoven

Denne del af skoven består af en naturlig opvækst af eg og bøg der er groet op i tjørn og brombærkrat – derfor den krogede vækst. En del af træerne er overgroet med vedbend der har stammer på en arms tykkelse. Vedbend er en klatreplante med stedsegrønne blade.

19. Kulvig Havn

Ved havnen ligger også det gamle savværk. Havnen blev brugt til at udskibe det savede træ i begyndelsen af 1800 tallet.

Den sidste del af turen kan man vælge at gå oven for skrænten eller langs stranden. Fra stranden fører en trappe op på Trelde Klint der her står med sine karakteristiske stejle formationer.

Læs mere i "Bogen om Trelde Næs" af skovfoged Niels Harald Jensen.

RANDAL SKOV

RØD TUR (3 km, 1 time)

Denne skov er nyanlagt; de første dele blev plantet i 1983. Turen starter ved parkeringspladsen på Sønder Kobbelvej med indkørsel fra Egeskovvej ved vandtårnene.

20. Låddenhøj

På bakken er der en naturlegeplads.

21. Skovbryn

Stien går langs et skovbryn hvor der er plantet et stort udvalg af vilde danske buske – bl.a. hassel, tjørn, skovabild (=vild æble), navr, hyld, ulfsrøn (=kvalkvæd) og benved. Benved kendes ved det røde efterårs-løv, de karakteristiske cyklamen-farvede bær samt grenene der er grønne og firkantede i tværsnit.

22. Norsk eg

Egebevoksningen er plantet i 1983. Frøene stammer fra Agder-kysten i Syd norge. De fleste egebevoksninger i denne skov er den velkendte stikeg, men disse planter er den meget nærtstående træart vintereg (navnet skyldes at de visne blade ofte sidder på træet om vinteren). Der er i skoven anvendt egeplanter af mere end 20 forskellige provenienser (herkomst).

23. Askebevoksning

Bemærk den hurtige ungdomsvækst – askene er plantet i 1984.

24. Kunstig sø

I søen ses ofte den lille "charmerende" troland.

25. Ung bøgebevoksning

Bøgebevoksningen er plantet i 1985.

26. Kunstig bakke

I den østligste og nyeste del af skoven er der en kunstigt anlagt bakke hvorfra der er en formidabel udsigt over byen, til Bjerre Herred mod nord, og til Fyn. I klart vejr kan man mod sydvest se Skamlings-banken som med sine 113 meter over havet er Sønderjyllands højeste punkt.

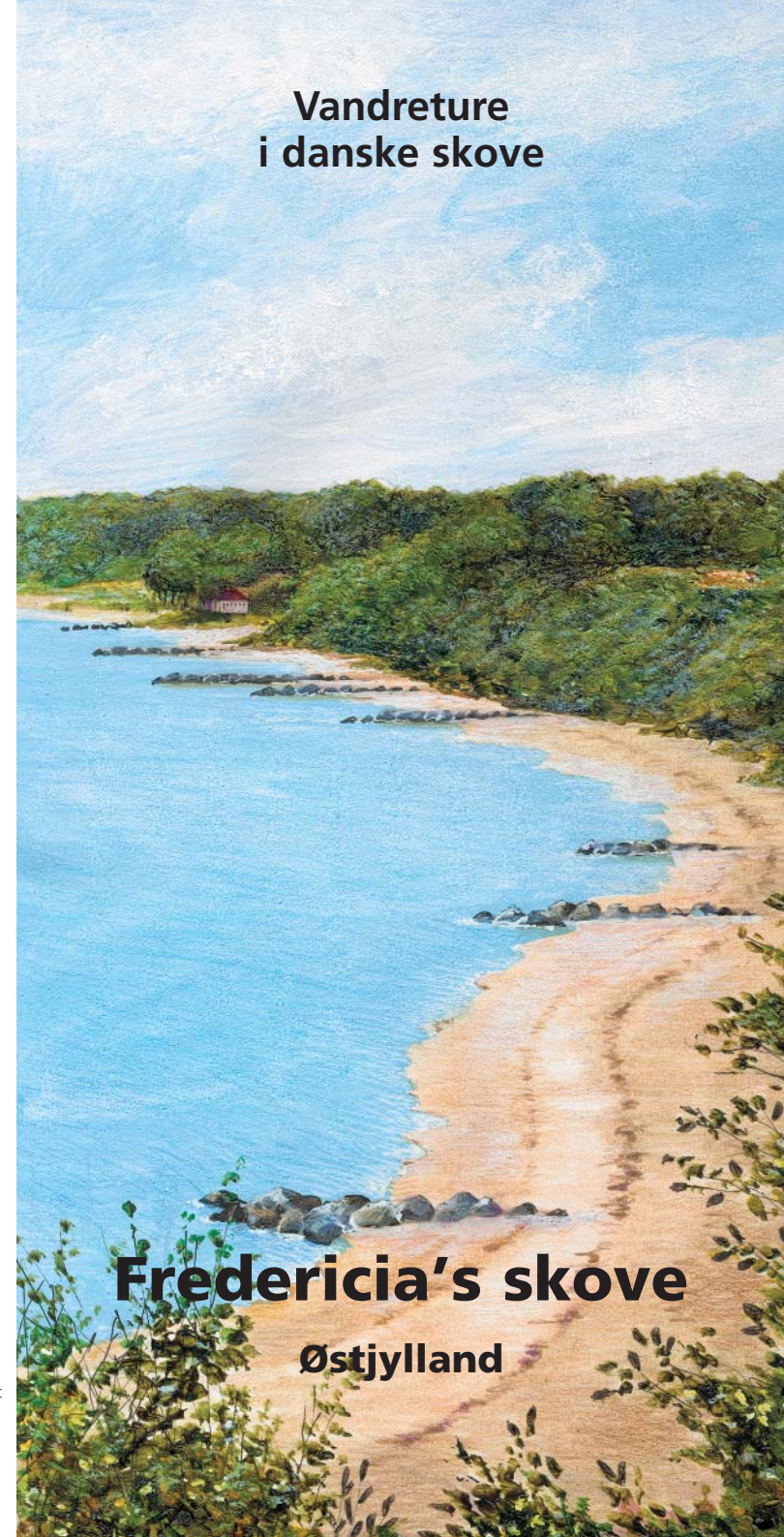
Udgivet med støtte af Skov- og Naturstyrelsen 2004

Forside: Poul Andersen

Illustrationer: Thor Axelsen Drejer.

Planlægning og redaktion: Søren Fodgaard

Vandreture i danske skove

Fredericia's skove

Østjylland

FREDERICIA

Fredericias historie går tilbage til år 1650. Frederik III ønskede af strategiske grunde et fæstningsværk placeret ved Lillebælt. Byen og fæstningen blev anlagt efter datidens mest avancerede teknik med snorlige gader som på et skakbræt. Byens første befolkning bestod blandt andet af jøder og indvandrede reformerte fra Frankrig.

Den dag i dag ligger volde, voldgrave, bastioner og porte som de lå under det kendte slag ved Fredericia den 6. juli 1849, da byen var belejret af slesvig-holstenske oprørere. Under ledelse af generalerne Bülow, Rye, de Meza og Schleppegrell samt byens kommandant oberst Lunding foretog man et modangreb, der sendte de fjendtlige styrker på tilbagetog. Denne begivenhed mindes hvert år i Fredericia den 6. juli.

Indtil åbningen af Lillebæltbroen i 1935 var Fredericia en vigtig færgeby. I dag er byen en moderne foretagsom by med en rivende udvikling inden for handel og industri. Med sin smukke beliggenhed ved skov og strand og med sine historiske mindesmærker tiltrækker Fredericia mange turister.

Under Fredericia kommune hører Hannerup og Fuglsang skove, skov- og naturområdet på Trelde Næs samt den nyplantede Randdal Skov. Skovene drives forstligt med vedproduktion for øje. Samtidig tages dog vidtgående hensyn til flora og fauna og til publikums ønske om en varieret naturoplevelse, blandt andet ved at tilstræbe afvekslende bevoksningstyper og bevarelse af gamle træer.

TIL SKOVGÆSTEN

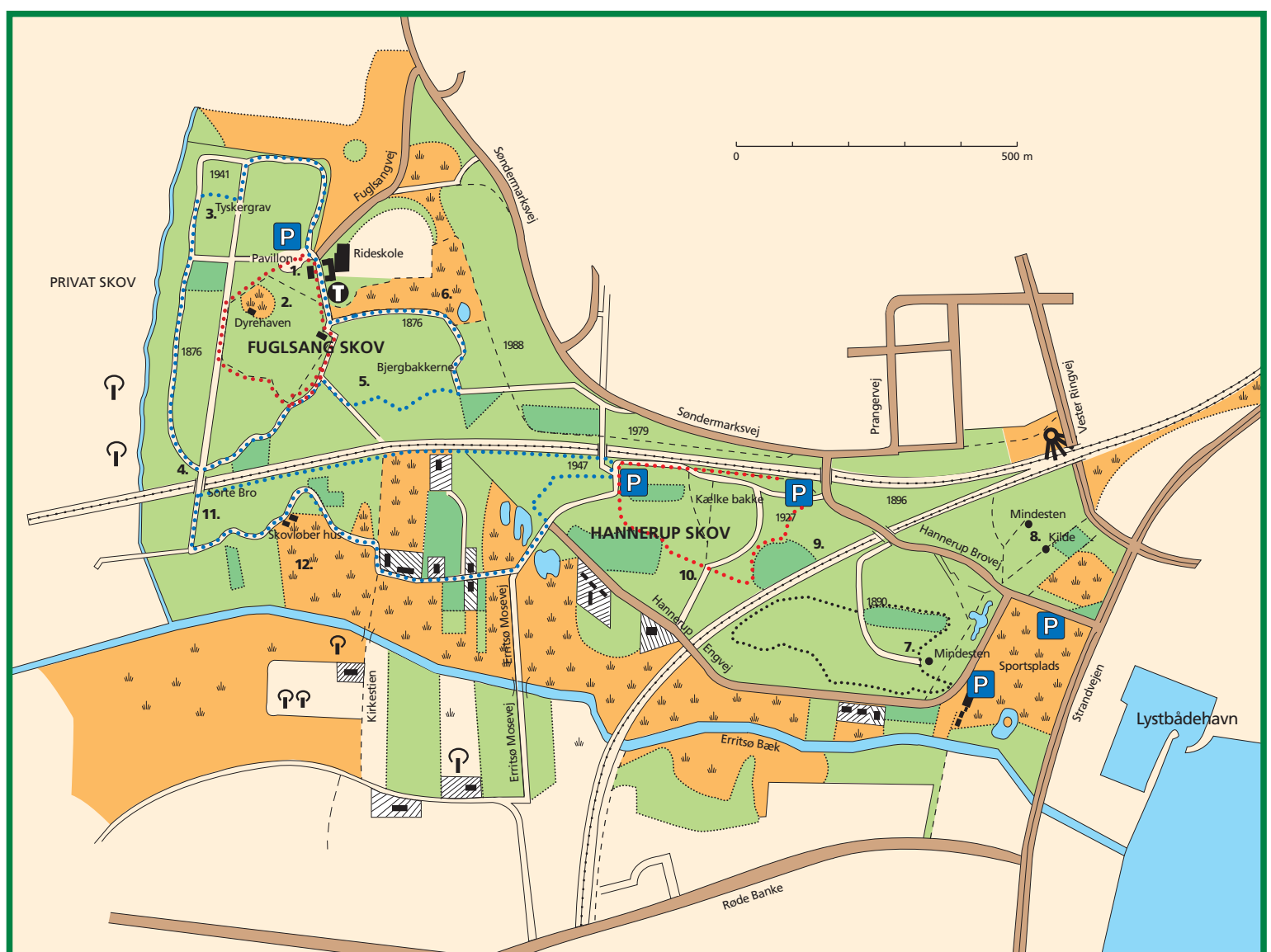
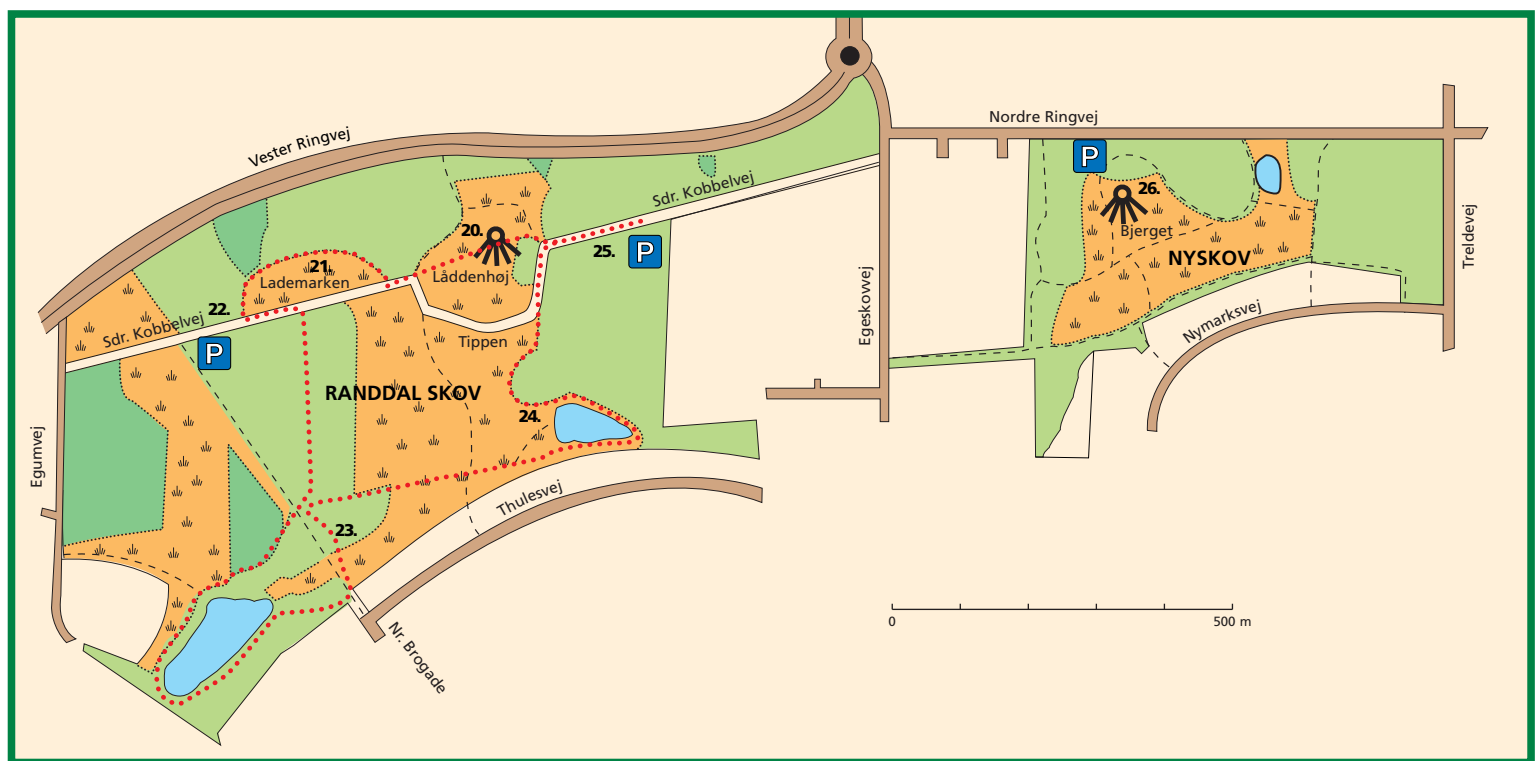
Velkommen i vore skove, hvor offentligheden har adgang i henhold til naturbeskyttelseslovens bestemmelser om færdsel og ophold i offentlige skove.

- Færdsel til fods er tilladt både på veje og stier og uden for disse.
- Ved cykling skal man derimod holde sig på veje og stier.
- Af hensyn til vildtet og andre skovgæster skal hunde altid føres i snor.
- Af hensyn til privatlivets fred må der ikke tages ophold nærmere end 50 m fra beboede bygninger, men man må godt gå forbi.
- Træer og buske må ikke beskadiges.
- Der må ikke indsamles grene og kviste af pyntegrønt.
- På grund af brandfare er brug af åben ild ikke tilladt.
- Begrænsninger i adgangen, der fremgår af skiltning, skal overholdes. Det samme gælder henstillinger fra skovens ansatte.

FREDERICIA KOMMUNE

SIGNATURFORKLARING

- Skel
- Offentlig vej
- Skovvej
- Skovspor, sti
- Dige
- Vandløb
- ..... Bevoksningegrænse
- 1925 Bevoksningens anlægsår
- Løvskov
- Nåleskov
- Eng, mose, ager m.m.
- Spadsereruter
- Ruteafmærkning
- P** Parkering
- T** Toilet

FUGLSANG SKOV

Udgangspunktet for en tur i Fuglsang skov er parkeringspladsen ved rideskolen.

1. Pavillon

Midt på P-pladsen ligger en lille fredet, stråttækt pavillon. Den blev benyttet af Frederik VII, da han som kronprins lå i garnison i Fredericia. Sammen med officerskammerater muntrede han sig på en keglebane indrettet ved pavillonen og på en nærliggende skydebane.

RØD TUR (1 km – ¼ time)

Denne tur er afmærket for blinde og svagtseende.

2. Dyrehaven

Turen følger dyrehavens hegn. Ved lågen er der en åben plads med et foderhus, hvor der er gode muligheder for at se dåvildt på nært hold. I indhegningen findes en bestand på omkring 30 stykker.

Dåvildtet er på grund af roligt gemyt den hjorteart, der egner sig bedst til dyrehaver, men det er ikke naturligt forekommende ligesom kronvildt og råvildt. Det er dog ved knoglefund bevist, at dåvildt var naturligt forekommende i sidste mellemistid. Dåvildtet genindførtes i det 13. århundrede til de kongelige vildtbaner.

Dåhjorten kaster sit gevir i april-maj og sætter et nyt i sommerens løb for at være klar til brunsten i oktober. Dåen sætter normalt en kalv i juni-juli.

BLÅ TUR (2½ km – ¾ time)

Turen følger i starten skovbrynet med gamle udkantstræer.

3. Gammel bøg med jernkors

Under bøgetræet står et lille jernkors til minde om en tysk soldat, der faldt her i 1849.

4. Sorte Bro

Broen fører over jernbanen, og på den anden side kan De støde til den blå rute i Hannerup Skov.

5. Festplads

Mellem de gamle bøge på Bjergebakkerne var der tidligere en åben festplads.

6. Søledam

På engene findes en søledam hvor hjortevildtet ofte ses græsse fredeligt i den tætte vegetation af bl.a. lysesiv.

HANNERUP SKOV

7. Mindesten for A. Devantier

Det meste af Hannerup skov ligger på sydvendte bakke-skrånninger ud mod Hannerup enge, der strækker sig fra Lillebælt ind forbi skovene. Disse bakker blev tilplantet i årene 1856-57 under ledelse af Abraham Devantier, for hvem der står en mindesten på et af de smukkeste udsigtspunkter. Lige nedenfor mindestenen findes Hannerup anlægget med sine kunstige damme og mange sjældne træer.

8. Stensøjle og kilde

På en bakketop står en stensøjle, som minder os om, at her lå en af de tyske bastioner, hvorfra Fredericia blev holdt belejret i 1849. Nedenfor bakken findes et kildevæld, der er ført ud gennem et bronzeløvehoved i en stenmur.

RØD TUR (1½ km - ½ time)

Turen udgår fra parkeringspladsen vest for kælkebakken og følger jernbanen østpå frem til Hannerup Brovej.

9. Cryptomeria mv.

Stien snor sig langs en bevoksning med gamle skovfyr og sitkagraner. Her vokser desuden nogle eksemplarer af den sjældne Cryptomeria japonica – en nåletræart der er almindelig i Japan.

10. Askebevoksning

Stien går gennem et lavtliggende område med mange grøfter. På højre hånd ses en askebevoksning. Længere fremme går De gennem en ung bøgebevoksning, der vokser op under gamle træer af rødgran, douglasgran, nobilisgran og skovfyr.

BLÅ TUR (2½ km – ¾ time)

Fra parkeringspladsen vest for kælkebakken går De mod vest langs jernbanen.

11. En gammel eg

Sorte Bro fører over til Fuglsang skov. Tæt ved broen findes et af

skovens største træer, et egetræ på flere hundrede år. Den er omkranset af bøg, og under disse træer plantes nu en ny generation bøg.

12. Skovløberhus

For mange år siden var det skik, at skovløberens kone solgte kogende vand på kande til folk, der var på udflugt, og som selv medbragte kaffebønner.

TRELDE NÆS

Det yderste af Trelde Næs blev i 1966 opkøbt af Fredericia kommune med støtte fra Kulturministeriet. Samtidig blev hele området fredet. Trelde Næs havde indtil da ført en omtumlet tilværelse under skiftende ejere. I den tidlige middelalder var det den fredløse grev Trolle, også kaldet Næsekongen, der huserede på næsset. I det 14.-15. århundrede hørte Trelde Næs under kronens skovgods. Siden var der strid mellem flere af de omkringboende godsejere om rettighederne til området, især retten til det gode sildefiskeri som Trelde Næs var berømt for.

I 1919 blev ejendommen købt af direktør H. Plum. Senere var den i en lang årrække ejet af fru Ane Ryholt, der holdt Trelde Næs lukket for offentligheden.

I dag er der offentlig adgang til det smukke naturområde. Troldehuset er ombygget til lejrskole. Bybussen kører til parkeringspladsen ved Avlsgården, hvorfra der er adgang til den fine badestrand og tre naturstier på 1, 2 og 3 km mærket med henholdsvis rødt, gult og blåt. Disse tre stier er ikke beskrevet i folderen.